

Nr 165

Utlåtande i anledning av riksdagens år 1966 församlade revisorers berättelse, i vad avser organisationsföredragandenas verksamhet samt arbetstidskontroll och effektivitetsmätning inom statsförvaltningen, jämte motioner.

(5:e avd.)

Under finansdepartementet, § 14, har revisorerna förordat en översyn av anordningen med organisationsföredragande inom statsförvaltningen (Del I, s. 222—233).

Yttrande har avgivits av *statskontoret* (Del II, s. 70—72).

Vidare har revisorerna under samma departement, § 15, uttalat att frågan om arbetstidskontroll och effektivitetsmätning inom statsförvaltningen snarast bör upptagas till ingående prövning (Del I, s. 234—243).

Yttranden har avgivits av *försvarets civilförvaltning, statskontoret, rikskontrollverket, statens avtalsverk* och *statens personalvårdsnämnd* (Del II, s. 72—81).

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande vid riksdagens början väckta fristående motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna I: 548 av herrar Lundberg och Enarsson och II: 697 av fröken Wetterström m. fl., vari yrkats att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att en parlamentarisk utredning med uppgift att föreslå effektiva rationaliseringsåtgärder inom den statliga förvaltningen tillsätts;

dels ock de likalydande motionerna I: 550 av herr Johan Olsson och II: 684 av herr Gustavsson i Alvesta, vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla 1. om skyndsamt utredning och förslag rörande a) ersättande av nuvarande system med s. k. organisationsföredragande med annan organisation med på heltid arbetande och i rationaliseringsfrågor utbildade befattningshavare, b) kampanj för ökad förslagsverksamhet avseende rationaliseringar och besparingar inom den statliga verksamheten, c) inrättande inom statskontoret av en dokumentations- och förmedlingscentral för rationalisering och besparing inom den statliga verksamheten; 2. att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte anmoda statliga myndig-

heter och befattningshavare att vid äskanden, framläggande av förslag m. m. i alla förekommande fall ange den beräknade lönsamheten.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver från *statskontoret* inhämtat yttrande över yrkandena under punkterna 1. b), 1. c) och 2. i motionerna I: 550 och II: 684. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. I den av 1966 års riksdags revisorer avgivna berättelsen har vissa frågor berörande rationaliseringsverksamheten inom statsverksamheten upptagits till prövning. Sålunda har revisorerna under § 14 behandlat organisationsföredragandenas verksamhet och under § 15 gjort uttalanden beträffande arbetstidskontroll och prestationsmätning inom statsförvaltningen. Vidare har i de vid riksdagens början väckta motionerna I: 548 och II: 697 samt I: 550 och II: 684 framställts yrkanden avseende rationaliseringen inom den statliga sektorn. Utskottet har funnit det vara naturligt att i ett sammanhang behandla angivna avsnitt av revisorernas berättelse och nyssnämnda motioner.

Förverkligandet av de målsättningar som statsmakterna ställt upp för olika delar av den statliga och statsunderstödda verksamheten har under senare år medfört stora krav på resurser. Omfattningen härav återspeglas i utvecklingen av utgifterna på den statliga driftbudgeten. Enligt rikskrevisionsverkets senaste årsbok uppgick dessa för budgetåret 1965/66 till 26,9 miljarder kr. Motsvarande summa för budgetåret 1956/57 utgjorde 10,9 miljarder kr. De statliga myndighetskostnaderna, som i detta sammanhang är av särskilt intresse, uppvisar en motsvarande bild. Under tioårsperioden 1956/57—1965/66 har således sistnämnda kostnader vuxit från 1,9 till drygt 5 miljarder kr. Även med beaktande av penningvärdesförändringen under den ifrågavarande tidsperioden är den utgiftsstegring som kan utläsas ur de angivna uppgifterna betydande.

De utredningar som gjorts och som redovisats bl. a. i 1965 års långtidsutredning och de senaste årens långtidsbudgeter visar, att efterfrågan på personal och andra resurser från den offentliga sektorn kommer att vara stor även under den tid som nu kan överblickas. Samtidigt torde man kunna räkna med att bristen på arbetskraft accentueras och att det samhällsekonomiska utrymmet för en utbyggnad kommer att vara begränsat. Detta medför att ytterligare ansträngningar måste göras för att tillgänglig personal och andra resurser inom statsverksamheten utnyttjas effektivt.

Enligt allmänna verksstadgan svarar varje statlig myndighet i första hand själv för att dess verksamhet utformas på ett rationellt sätt. Centralt statligt rationaliseringsorgan är statskontoret, som från omorganisationen av den statliga rationaliseringsverksamheten år 1961 byggts upp till en rationaliseringsmyndighet med betydande resurser. Statskontoret kan på eget initiativ, efter begäran av annan myndighet eller på särskilt upp-

drag ta upp organisationsfrågor inom hela statsförvaltningen. Genom bl. a. upplysningsverksamhet och rådgivning medverkar ämbetsverket även i övrigt till förenklingar och kostnadsbesparingar inom statsverksamheten.

I motionerna I: 548 och II: 697 har framförts förslag om tillsättande av en *parlamentarisk utredning* med uppgift att föreslå effektiva rationaliseringsåtgärder inom den statliga förvaltningen. Utskottet, som erinrar om att motioner av sakligt sett samma innebörd tidigare vid flera tillfällen prövats av riksdagen, anser en konsekvent genomförd rationalisering inom det allmännas verksamhet ytterst angelägen. Utskottet kan emellertid inte finna några sådana nya omständigheter ha inträffat som f. n. kan ge anledning till ett ändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida i frågan om en särskild rationaliseringsutredning. Som motiv för denna sin uppfattning vill utskottet anföra följande.

Inom statsförvaltningen pågår en kontinuerlig rationaliseringsprocess. I likhet med enskilda företag och andra ekonomiska organisationer strävar myndigheterna efter att genom rationaliseringsåtgärder av skilda slag förbilliga framställningen av de tjänster de har att utföra. Detta är ett åliggande som framgår bl. a. av de anvisningar myndigheterna haft att följa vid utarbetandet av sina anslagsframställningar för budgetåret 1968/69. Enligt anvisningarna skall sålunda förslag från myndigheterna om nya arbetsuppgifter eller kvalitetsmässiga ökningsåtgärder av redan pågående verksamhet förenas med sådana åtgärder för ökad effektivitet, att krav på ökade resurser kompenseras med minskningar på andra håll inom myndighetens verksamhetsområde. Förutom organisatoriska reformer, varigenom effektiviteten hos existerande personalresurser kan fås att stiga, skall myndigheterna ingående överväga möjligheterna att begränsa behovet av personalinsatser genom anlitande av tekniska hjälpmedel. Vidare har myndigheterna att själva vidta eller föreslå sådana åtgärder, som medför att arbetsuppgifter kan föras över från personal med högre utbildning till annan personal. Som ett naturligt led i myndigheternas rationaliseringsverksamhet skall ingå nedläggning av aktiviteter och arbetsuppgifter, som genom statsmakternas beslut eller av andra orsaker blivit överflödiga eller fullgörs på annat sätt. Slutligen bör framhållas att det enligt samma anvisningar åligger myndigheterna att fästa uppmärksamheten på verksamheter, vilka enligt statsmakternas beslut fortfarande utförs, men som enligt myndighetens mening blivit inaktuella eller av lägre angelägenhetsgrad.

Vid sidan av myndigheternas egna rationaliseringsansträngningar bedriver statskontoret en omfattande rationaliseringsverksamhet. Utskottet erinrar om att ämbetsverket efter ombildningen 1961 till centralt statligt rationaliseringsorgan fått ytterligare ökade resurser varigenom det blivit möjligt för ämbetsverket att intensifiera sitt arbete. Vid 1965 års riksdag

fattades sålunda beslut om en betydande förstärkning av statskontorets personella resurser i syfte bl. a. att skapa förutsättning för en inriktning av ämbetsverkets verksamhet mot större och mera vittomfattande undersökningar. Av stor betydelse är också förstärkningen av dess resurser för utbildning av rationaliseringspersonal för statsförvaltningens behov och att ämbetsverket fått möjlighet att i allt högre grad konsultera utomstående organisationsexperts. Statskontoret har nyligen framlagt en femårsplan, omfattande budgetåren 1968/69—1972/73, för sin rationaliseringsverksamhet, vilken plan enligt utskottets mening klart belyser inte endast behovet av rationaliseringsinsatser utan också att ämbetsverkets arbete för effektivitetsökningar inom den statliga sektorn är av betydande omfattning och inriktad på frågor av hög angelägenhet.

Riksrevisionsverket är central myndighet i fråga om den form av rationaliseringsarbete som betecknas förvaltningsrevision, dvs. en prövning av prestationernas förhållande till kostnaderna. Utskottet erinrar om att så sent som under innevarande års riksdags vårsession fattats beslut om organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten för att nå både ökad effektivitet inom revisionsverksamheten och rationaliseringsvinster.

I detta sammanhang är av särskilt intresse det inom statskontoret under de senaste åren bedrivna utvecklingsarbetet om införande av programbudgetering. Detta arbete är numera avslutat och en omfattande rapport har lagts fram. Programbudgetutredningen har bl. a. framhållit att programbudgeteringen är avsedd att främja effektiviteten i statlig verksamhet dels genom att den sätter ett instrument för styrning av verksamheten i verksamledningens händer och dels genom att den möjliggör en bedömning av myndigheternas prestationer och resultat i förhållande till de resurser som tas i anspråk. Av statsverkspropositionen framgår att avsikten är att med ledning av erfarenheterna från utredningen utvidga utredningsarbetet kring kostnads- och produktivetsfrågorna. Detta arbete förklaras komma att också beröra riksstatens utformning.

Slutligen får erinras om att militära rationaliseringsutredningen i december 1965 avlämnat ett betänkande om rationaliseringsverksamheten i det militära försvaret. Utredningens förslag prövas f. n. av Kungl. Maj:t. I sammanhanget kan nämnas att den pågående försvarskostnadsutredningen arbetar utifrån liknande förutsättningar som programbudgetutredningen gjort.

Mot bakgrunden av det anförda har sålunda utskottet funnit sig inte böra tillstyrka tillsättandet av särskild utredning i enlighet med det föreliggande yrkandet i motionerna I: 548 och II: 697. Erfarenheterna av de under de senaste åren i rationaliseringsbefrämjande syfte vidtagna åtgärderna, inte minst statskontorets upprustning 1965 och den i år beslutade omorganisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten, bör enligt

utskottets mening avvaktas. Å andra sidan har utskottet funnit vissa rationaliseringsaktiviteter redan nu påkalla särskild uppmärksamhet.

Organisationsföredragandena utgör en del av statsförvaltningens totala rationaliseringsresurser. Revisorerna har genom en rundskrivelse till ett antal myndigheter införskaffat uppgifter rörande organisationsföredragandenas tjänsteställning, arbetsförhållanden och verksamhet. Vidare har uppgifter införskaffats rörande den utsträckning i vilken samråd i organisations- och rationaliseringsfrågor förekommit mellan organisationsföredraganden och statskontoret samt vilka fördelar respektive nackdelar som ansetts vara förbundna med systemet med särskild organisationsföredragande. Med hänsyn till därvid gjorda iakttagelser bör enligt revisorernas mening anordningen med organisationsföredragande inom statsförvaltningen snarast underkastas en översyn. I motionerna I: 550 och II: 684 yrkas på en omprövning av systemet med organisationsföredragande. Enligt motionärerna bör utrönas om större effekt kan uppnås genom att de medel som nu går till arvodering av organisationsföredragande i stället används för ett mindre antal heltidsanställda och för ändamålet utbildade befattningshavare med rationaliserings- och besparingsfrågor som specialitet och enda eller väsentligaste uppgift.

Utskottet vill erinra om att under den tid som gått sedan organisationsföredragandeinstitutionen inrättades år 1951 vid ett växande antal ämbetsverk har inrättats tjänster för rationaliseringspecialister. Erfarenheterna av det av dem bedrivna arbetet synes vara goda. Statskontoret har i sitt remissyttrande framhållit att en fortsatt utbyggnad kan förväntas vartefter de administrativa systemen blir alltmer utvecklade och nya maskinella hjälpmedel tas i bruk. Samtidigt understryker emellertid ämbetsverket att det enligt dess bedömning vid ett betydande antal medelstora och mindre ämbetsverk under överskådlig tid kommer att vara till fyllest med en tjänsteman, som vid sidan av andra arbetsuppgifter genomför begränsade rationaliseringsåtgärder. Utskottet delar denna uppfattning och anser i likhet med statskontoret att organisationsföredragandeinstitutionen bör bibehållas. Utskottet avstyrker sålunda det i motionerna I: 550 och II: 684 framställda yrkandet avseende övergång till enbart heltidsanställda rationaliseringsexperter.

Genom sin nyss deklarerade mening, nämligen den att organisationsföredragandeinstitutionen bör bibehållas, har utskottet samtidigt gett uttryck för att utskottet delar uppfattningen att verksamheten i fråga är av stor betydelse för rationaliseringsarbetet inom statsförvaltningen. De av revisorerna redovisade iakttagelserna visar emellertid att det torde finnas förutsättningar att ytterligare effektivisera ifrågavarande verksamhet. Enligt utskottets mening bör därför den av revisorerna förordade översynen komma till stånd.

Revisorerna har framhållit vikten av ett intimt och fortlöpande samarbete mellan statskontoret och de olika organisationsföredragandena. Såsom framgår av statskontorets yttrande över revisorernas berättelse på denna punkt har ämbetsverket genom olika åtgärder, främst skriftlig information, konferenser och kurser, sökt främja detta samarbete. Statskontoret biträder också de organisations- eller rationaliseringsavdelningar som finns inrättade vid vissa större myndigheter. I syfte att nå en ytterligare samordning av den hithörande verksamheten hos olika statliga myndigheter har i motionerna I: 550 och II: 684 till behandling tagits upp frågan om inrättande inom statskontoret av en *dokumentations- och förmedlingscentral* för rationalisering och besparing inom den statliga verksamheten. Utskottet kan helt ansluta sig till de skäl motionärerna anfört till stöd för etablerande av denna verksamhet. Genom en sådan kan förhindras att redan begångna misstag upprepas och att man ger sig i kast med problem som redan blivit lösta eller bedriver dubbelarbete på undersöknings- och försöksstatiet. Statskontoret har också i sitt remissyttrande över motionerna förklarat, att ämbetsverket betraktar frågan om inrättande av en dokumentations- och förmedlingscentral som mycket betydelsefull och avser att vidta åtgärder i detta hänseende. Visst utredningsarbete måste emellertid enligt statskontoret först ge resultat. Syftet med ifrågavarande motionsyrkande torde sålunda bli tillgodosett så snart förutsättningar härför föreligger. Utskottet, som förutsätter att ifrågavarande arbete bedrivs med största möjliga skyndsamhet, anser därför att förevarande motionsyrkande inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Statskontoret har i sitt yttrande beträffande motionerna I: 550 och II: 684 framhållit att *förslagsverksamheten* kan anses ha en stimulerande inverkan på den enskilde befattningshavarens rationaliseringsintresse. För ändamålet disponerar statskontoret fr. o. m. budgetåret 1963/64 en årlig medelsanvisning av 50 000 kr. för utbetalning till befattningshavare inom den civila statsförvaltningen av belöningar för förtjänstfulla rationaliseringsförslag. För att stimulera intresset för förslagsverksamheten anordnade ämbetsverket en förslagspristävling under budgetåret 1964/65, varvid 244 förslag inkom för bedömning. Av yttrandet framgår att statskontoret avser att ytterligare söka stimulera intresset för förslagsverksamheten genom bl. a. ökad upplysning och information. Ämbetsverket meddelar vidare att en översyn av reglerna för förslagsverksamheten f. n. pågår.

Då således syftet med det i motionerna I: 550 och II: 684 framställda yrkandet avseende förslagsverksamheten kan väntas bli i allt väsentligt tillgodosett synes i anledning av detta yrkande någon särskild åtgärd från riksdagens sida inte påkallad.

Som redan tidigare framhållits har utskottet funnit det vara naturligt att i detta sammanhang behandla de av revisorerna under § 15 upptagna

frågorna om *arbetstidskontroll* och *effektivitetsmätning* inom statsförvaltningen.

Utskottet delar självfallet revisorernas uppfattning att en av grundförutsättningarna för att statsverkets personal skall kunna utnyttjas så effektivt som möjligt är att arbetstiden tas till vara i full omfattning. Likaså biträder utskottet revisorernas mening att ett medvetet eftersättande av arbetstidskontrollen som kompensation för en lönesättning som inte anses konkurrenskraftig är principiellt felaktigt. Inte minst med hänsyn till vad revisorerna under § 23 i sin berättelse anfört beträffande övertidstjänstgöringen inom statsförvaltningen, vilket ärende utskottet behandlar i sitt utlåtande nr 164, bör här framhållas att en förutsättning för gottgörelse för övertidstjänstgöring givetvis alltid måste vara att i första hand den ordinarie arbetstiden effektivt utnyttjas. Samtidigt finner utskottet angeläget framhålla, att utskottet hyser den uppfattningen att befattningshavarna i gemen anser det vara en trivsselfaktor av vikt att de för arbetsplatsen bestämda arbetstiderna allmänt noggrant följs.

Av remissyttrandena i anledning av revisorernas berättelse i nu ifrågasvarande del finner utskottet framgå att revisorernas påpekanden om behovet av prövning av frågan om arbetstidskontroll inom statsförvaltningen är väl grundade. Det är givetvis inte möjligt för utskottet att här taga ställning till vilka åtgärder som främst bör ifrågakomma för att åstadkomma en tillfredsställande lösning av hithörande problem. Att generellt förorda viss metodik för arbetstidskontrollens genomförande synes emellertid inte möjligt. Utskottet anser sig inte heller kunna taga ställning till spørsmålet huruvida en särskild utredning för här ifrågasvarande syfte nu bör tillsättas eller om frågan bör handläggas på annat sätt. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva handläggningsordningen. Vad utskottet här anfört synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Revisorerna framhåller att systematiska undersökningar, exempelvis genom statskontorets försorg, bör påbörjas i syfte att få fram mätmetoder som kan tjäna som underlag för ett bättre utnyttjande av den tillgängliga personalen och för undvikande av onödiga anställningar. Statskontoret, som i sitt remissyttrande gör åtskillnad mellan prestationsmätningar och produktivitetsmätningar, anser den av revisorerna upptagna frågan vara av synnerlig vikt.

Inom statskontoret har genom programbudgetutredningen bedrivits utvecklingsarbete i fråga om prestationsmätningen. Resultatet av detta arbete är presenterat i utredningens betänkanden. Vad därefter beträffar produktivitetsmätning framgår av statskontorets yttrande att det redan finns flera för statsförvaltningen lämpade tekniker. Något för mätning av kontorsarbete enhetligt och allmänt vedertaget system finns emellertid inte inom landet. Svenska MTM-föreningen har därför i samråd med statskontoret och några större enskilda företag till behandling tagit upp frågan om utveckling av ett sådant system. I sammanhanget erinras om de i revisorernas be-

rättelse för år 1965 (§ 27) redovisade uppgifterna beträffande omfattningen av tillämpningen av MTM inom statsverket. Vidare bör framhållas att Kungl. Maj:t den 16 december 1966 anbefallt statskontoret att — vid fullgörandet av ämbetsverkets instruktionsenliga åligganden att ta initiativ till rationaliseringsåtgärder inom statsförvaltningen och svara för erforderlig samordning av rationaliseringsverksamheten — beakta vad allmänna beredningsutskottet i sitt utlåtande nr 40 år 1966 anfört beträffande behovet av samordning av MTM-metodens tillämpning inom statsverket.

Remissyttrandena styrker revisorernas uttalande att frågan om tillämpning av berörda mätmetoder är av betydelse för möjligheten att höja arbets effektiviteten inom statsförvaltningen. Av statskontorets yttrande framgår att ämbetsverket avser att även i fortsättningen på olika sätt delta i utvecklingsarbetet inom förevarande område. Betydande resurser har sålunda beräknats för ändamålet. Ökade insatser i form av information, utbildning m. m. planeras av ämbetsverket i syfte att intensifiera tillämpningen av produktivetsmätning inom statsverket samt att verka för samordning härav. Mot bakgrunden av det nu anförda finner utskottet ej skäl föreslå särskilda åtgärder i anledning av vad revisorerna i nu förevarande avseenden anfört.

I motionerna I: 550 och II: 684 har slutligen framställts yrkande beträffande åläggande för de statliga myndigheterna att i anslagsframställningar m. m. redovisa *lönsamhetsberäkningar*. I anledning härav vill utskottet, som redan tidigare erinrat om att sedan ett antal år särskilda anvisningar för myndigheternas anslagsframställningar regelmässigt utfärdas, framhålla att av de i april 1967 utfärdade anvisningarna avseende budgetåret 1968/69 klart framgår att myndigheterna i de fall så är möjligt skall redovisa lönsamhetsberäkningar. Genom denna föreskrift torde ifrågavarande motionsyrkande få anses ha blivit tillgodosett och påkallar fördenskull inte någon riksdagens åtgärd. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att en av grundtankarna i programbudgetutredningens förslag är att ge ökade möjligheter till lönsamhetsberäkningar.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen icke bifaller motionerna I: 548 och II: 697,
2. att riksdagen i anledning av § 14 i riksdagens revisorers berättelse och motionerna I: 550 och II: 684, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört beträffande organisationsföredragande,
3. att motionerna I: 550 och II: 684 i vad de avser kampanj för ökad förslagsverksamhet icke bifalles av riksdagen,

4. att motionerna I: 550 och II: 684 i vad de avser inrättande inom statskontoret av en dokumentations- och förmedlingscentral icke bifalles av riksdagen,

5. att motionerna I: 550 och II: 684 i vad de avser anmodan att i anslagsframställningar m. m. redovisa lönsamhetsberäkningar icke bifalles av riksdagen,

6. att riksdagen i anledning av § 15 i riksdagens revisorers berättelse i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anfört beträffande arbetstidskontroll inom statsförvaltningen,

7. att riksdagen lägger § 15 i riksdagens revisorers berättelse i vad den avser effektivitetsmätning till handlingarna.

Stockholm den 21 november 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Närvarande: se under utlåtandet nr 167.

Statskontorets yttrande den 19 april 1967 över motionerna I:550 och II:684*Punkt 1. b)*

Statskontoret delar motionärernas uppfattning om vikten av att väcka intresse och förståelse för rationalisering även hos de statsanställda, som inte till någon del har rationalisering till arbetsuppgift. Förutom en allmän intensifierad information om nödvändigheten av rationalisering kan framförallt förslagsverksamheten anses ha en stimulerande inverkan på den enskilde befattningshavarens rationaliseringsintresse.

Beträffande förslagsverksamhet disponerar statskontoret fr. o. m. budgetåret 1963/64 ett anslag om 50 000 kr. för utbetalning av belöningar för förtjänstfulla rationaliseringsförslag till tjänstemän inom den civila statsförvaltningen. Under de senaste tre budgetåren har av detta anslag disponerats 8 900 kr., 47 700 kr. — varav 34 500 kr. avser förslagspristävlingen samma år — resp. 37 500 kr. Antalet belönade förslag har varit ca 50 per budgetår; antalet behandlade förslag ca 270 per budgetår.

Förslagen har berört frågor av mycket skiftande karaktär och bl. a. avsett organisationsförändringar, rutinändringar, blankettfrågor samt ökad användning av kontorstekniska hjälpmedel.

För att stimulera intresset för förslagsverksamheten anordnade statskontoret en förslagspristävling under budgetåret 1964/65, varvid 244 förslag inkom för bedömning.

Statskontoret har efter denna pristävling kunnat notera ett ökande intresse för förslagsverksamheten, inte minst vid myndigheter där denna verksamhet tidigare varit av ringa omfattning. Detta intresse bör stimuleras. Sålunda torde det finnas anledning att direkt på arbetsplatserna och främst genom företagsnämnderna och organisationsföredragandena verka för en intensifierad förslagsverksamhet. Statskontoret avser för sin del att i samma syfte ge ökad upplysning och information om denna verksamhet. — Upplysningsvis kan nämnas att en översyn av reglerna för förslagsverksamheten f. n. pågår.

Statskontoret vill också framhålla betydelsen av att man även med andra medel skapar en god rationaliseringsmiljö inom myndigheterna. Som exempel på interna åtgärder med rationaliseringsstimulerande effekt kan här nämnas en väl avpassad personalutbildning samt en vidgad information till personalen om myndighetens verksamhet och betingelserna för denna, vilket skapar ökat intresse för det egna arbetsområdet med en större effektivitet som följd.

Punkt 1. c)

Frågan om inrättande av en dokumentations- och förmedlingscentral för rationalisering och besparing inom den statliga verksamheten har länge varit aktuell inom statskontoret. För att ett dylikt »clearing»-system skall fungera på ett tillfredsställande sätt fordras en gemensam indelning av den statliga verksamhetens olika funktionella delar, t. ex. planering, maskin-

skrivning, kassatjänst etc. Utan en dylik indelning kan en klassificering av »clearing»-materialet inte ske. Det har visat sig mycket svårt att framta en dylik indelning av det statliga kontorsarbetet. Varken inom statsförvaltningen eller näringslivet har gjorts en sådan strukturering av kontorsarbetet. Efter initiativ av statskontoret i frågan skall emellertid i Ingenjörsvetenskapsakademiens regi startas ett brett upplagt utredningsarbete inom detta område. Först sedan detta arbete givit ett resultat, som i form av standard kan tillämpas över hela statsförvaltningen, torde det vara meningsfullt starta en »clearing»-verksamhet av det slag motionärerna åsyftar. Statskontoret betraktar frågan om inrättande av en dokumentations- och förmedlingscentral som mycket betydelsefull och avser att vidta åtgärder i detta hänseende.

Frågan om en samordnad dokumentation i rationaliseringsfrågor har redan tidigare övervägts i ett speciellt hänseende, nämligen beträffande behovet av samordnade åtgärder rörande arbetsmätningen inom statsförvaltningen. I remissutlåtande 17. 12. 1965 angående riksdagens revisorers uttalande om tillämpningen av den s. k. MTM-metoden inom statlig verksamhet (1965 års berättelse § 27) anförde statskontoret följande:

»Information och erfarenheter rörande arbetsmätning publiceras bl. a. i fackpressen och i Svenska MTM-föreningens egna publikationer. Någon systematisk och samordnad dokumentation för att täcka statsförvaltningens speciella behov finns f. n. inte. Det bör därför övervägas att för detta ändamål finna lämpliga publiceringsformer.»

Kungl. Maj:t har sedermera (16. 12. 1966) anbefallt statskontoret att vidta åtgärder i förevarande hänseende. Beträffande frågan om en samordnad dokumentation har ämbetsverket nyligen tagit upp diskussion härom med företrädare för bl. a. de affärsdrivande verken.

Punkt 2

Beträffande hemställan under denna punkt får statskontoret anföra att statskontoret 8. 3. 1967 till Kungl. Maj:t överlämnat ett av dess programbudgetutredning avgivet betänkande vari upptagits frågan om kostnadsberäkning, budgetering och äskande på myndighetsnivå. En av grundtankarna i betänkandet är att ge ökade möjligheter till lönsamhetsberäkningar såväl i samband med äskanden som i andra sammanhang.

Statskontoret vill också påpeka att i finansdepartementets anvisningar angående myndigheternas anslagsframställningar klart uttryckts att lönsamhetsberäkning bör anges i de fall då detta kan anses motiverat med hänsyn till investeringsobjektets art.